

CİLT/VOLUME: 2

TEMMUZ/JULY 2022

SAYI/ISSUE: 2

Atıf Bilgisi: Eşidir, O. V. & Bak, G. (2022). Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Türk Yazılı Basınında Yansıması, *Injocmer*, 2(2), 66-75.

Makale Geliş Tarihi:

25 Haziran 2022

Makale Kabul Tarihi:

18 Temmuz 2022

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN TÜRK YAZILI BASININDA YANSIMASI

Osman Vedüd EŞİDİR¹

Gökhan BAK²

ÖZ

Bu araştırmada; 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan ve halen devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Türkiye'de farklı yayın politikalarına sahip gazetelerde savaşın başlangıcının akabinde nasıl ele alındığı incelenmiştir. Basın İlan Kurumu'nun resmi internet sitesinden yararlanılarak yapılan bu çalışmada, yaygın gazeteler adı altında gösterilen Birgün ve Yeni Akit gazetelerinin ilk sayfalarındaki haberler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmaya konu olan gazetelerin aynı tarihlerde birinci sayfalarındaki haberler incelenmiş ve çıkarımlar yapılmıştır. Devam eden savaşın iki farklı yayın politikasına sahip yaygın gazetelerde ne ölçüde yer aldığı savaşın hangi özelliklerine vurgu yapıldığı, gazeteler arasında haber başlıklarının farklılıklarının olup/olmadığı analiz edilmiştir. Gazetelerde sunulan haberlerde Türkiye'nin savaşa ilişkin tavrının her iki gazete tarafından farklı şekilde haber içeriklerinde yer aldığı vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Yazılı Basını, Basın İlan Kurumu, Haber, Manşet, İçerik Analizi.

REFLECTION OF THE RUSSIA-UKRAINE WAR IN THE TURKISH PRINTED MEDIA

ABSTRACT

In this study; the ongoing war which was started on February 24, 2022 between Russia and Ukraine was investigated within the scope of how it has been handled by newspapers that have different publishing policies in Turkey, after the beginning of the war. The official website of Press Advertisement Agency was used, and content analysis method was applied to the news on the first pages of the Birgun and Yeni Akit newspapers which have been categorized under the heading of common newspapers. The news on the first pages of the newspapers that are subject of the research on the same dates were examined and inferences were made. The extent of the news, the emphasized features of the war, and the differences in the headlines were analyzed in the mainstream newspapers with two different publication policies about the ongoing war. It was emphasized that the attitude of Türkiye regarding the war were differently involved in the content of the news in these two different newspapers.

¹ Doç. Dr., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ovesidir@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2029-4758

² Dr., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İngilizce İşletme Doktora Programı Öğrencisi, gokhanbak2010@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4520-0930

GİRİŞ

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) 1991 yılında dağılmasının ardından iki kutuplu dünya düzeni yerini Amerika Birleşik Devletleri (ABD) eksenli tek kutuplu bir dünya düzenine bırakmıştır. Soğuk Savaş dönemi olarak anılan iki kutuplu dünya düzeninde İkinci Dünya Savaşı'nın bittiği 1945 yılında başlayıp 1991 yılına kadar devam eden ABD liderliğindeki kapitalist devletlerle, Sovyetler Birliği'nin başını çektiği komünist devletler arasındaki Soğuk Savaş, 2022 yılında Rusya'nın uluslararası hukuka aykırı bir şekilde Ukrayna'nın varlığını tanımayarak işgal etmesiyle farklı bir boyuta taşınmıştır. Avrupa medyasında "*Putin'in Savaşı*" manşetleriyle haberlere konu olan savaş, sanki Putin'in kendi başına gerçekleştirdiği bir işgal olarak Avrupa medyası tarafından yorumlanmıştır. Oysa ki Putin'i de destekleyen Rus sermayesi göz ardı edilmemelidir.

Özdeş, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği sonrası dönemde dış politika yapımını belirleyen önemli unsurlardan birinin de Rusya'nın uluslararası alanda kendisine biçtiği rol olduğuna dikkat çekmektedir. 1991 yılı sonrasında Rusya'nın yeni dış politika üretme ihtiyacının ortaya çıkmasıyla birlikte ülkenin uluslararası alandaki yerine ve rolüne ilk beş yıllık dönemde karar verilmekte güçlük çekilmiştir. İki kutuplu dünyanın süper güçlerinden birinin bakiyesi olan Rusya'nın kendini yeniden tanımlaması gerekmiştir. Bu nedenle 1990'lar boyunca hem ülke içinde hem uluslararası arenada Rusya'nın Batılı mı yoksa Doğulu mu olduğu tartışılmıştır (Özdeş, 2016:18).

Sağlam; Soğuk Savaş'ın sonlarına doğru Brezezinski tarafından kaleme alınan "Büyük Satranç Tahtası" eserde sıklıkla Ukrayna'nın stratejik önemine vurgu yapıldığını hatırlatarak, Ukraynasız bir Rusya'nın imparatorluk olamayacağını iddia etmektedir. Sağlam'a göre; Rusya'nın 21. yüzyılda imparatorluk kurma derdinde olmasa da Ukrayna'nın ülkenin ekseninden çıkarılması Moskova'yı daha kırılğan yapacaktır. Bir dönem ABD yönetimine danışmanlık yapan Brezezinski de Ukrayna'nın Rusya'dan uzaklaştırılmasının, ülkenin karaya sıkışıp kalmasına ve askeri olarak zayıflatılmasına olanak sağlayacağını savunur. ABD'li pek çok yönetici de Brezezinski ile paralel bir yaklaşım içerisinde olduklarından dolayı, 2000 yıllardan sonra Rusya'nın çevrelenmesinde Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO üyeliği gündeme taşınmıştır (Sağlam, 2014:440).

Eski bir komedyen ve aktör olan, siyasi geçmişi olmayan Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelensky, 2019 yılı cumhurbaşkanlığı seçimi için seçim kampanyasını meydanlardan ziyade sosyal medya üzerinden çektiği amatör videolar ile özellikle gençleri hedef alarak yürütmüştü. Batı'nın da Twitter üzerinden Zelensky'a verdiği destek ile 2019 yılında Yahudi kökenli bir komedyen, gençlerin baskın oylarıyla Ukrayna Cumhurbaşkanı olmuştu.

1921 yılında Sovyet Rusya'nın topraklarına kattığı Ukrayna o tarihten beri tam bağımsız bir ülke olmayı hedeflemektedir. Olası bir Sovyet işgaline karşı kurulan bir birlik olan Kuzey Atlantik Paketi'ne (NATO) inatla dahil olmak isteyen Ukrayna, Rusya sınırında bir ülkedir. Sınırında NATO'ya bağlı üsler görmek istemeyen Putin, SSCB bakiyesi bir toprak olan Ukrayna'nın NATO'ya katılmasını bir ihanet olarak değerlendirmektedir. Bilerek, isteyerek ve Putin'i defalarca kışkırtarak Ukrayna'yı savaşın ortasında bırakan Zelensky, savaş başladığında Birleşmiş Milletler'e destek çağrılarını yapmıştır.

Dünyanın iki süper gücünü sıcak çatışmanın kıyısına sürükleyen hatta daha da ileri giderek dünyayı nükleer savaş tehlikesine doğru sürükleyen savaşın arka planına bakıldığında; dünyanın en büyük iki savaşından biri olan İkinci Dünya Savaşı'nın 1945'de Almanya'nın

mağlubiyetiyle sona ermesinin ardından İngiltere ve Fransa'nın da savaşın etkisiyle güçlerinin yıpranmasıyla birlikte dünyanın iki yeni süper gücünün ABD ve SSCB olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Okyanus ötesindeki Amerika ve nüfuzunu artırmayı amaçlayarak güçlü ordusunu takviye eden SSCB; savaş yorgunu Avrupa devletlerine oranla daha büyük bir güç olarak şekillenmiştir. Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk; İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyet Rusya işgali altındaydı. 1947 yılında Fransa'nın Paris şehrinde savaşın ardından yeni dünya düzenini oluşturmak için bir araya gelen taraf ülkeler ilk kez Doğu ve Batı bloku olarak kesin çizgilerle ayrıldı. Çekoslovakya, Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya, Polonya ve Macaristan; Sovyetler Birliği'ni desteklerken geriye kalan Avrupa devletleri Birleşik Amerika'nın yanında saf tuttular. Sovyetler Birliği'nin desteğiyle Doğu Avrupa ülkelerinde iktidara komünist partilerin gelmesi ve Demir Perde diye adlandırılan sınırın kesin çizgiyle ayrılması komünist ve kapitalist ülkeleri ayırttı. 1948 yılındaki Brüksel Anlaşması, Rus tehdidine karşı üye ülkelerden birinin saldırıya uğraması durumunda diğerlerinin yardım etmesi esasına dayanıyordu. SSCB'nin egemenliği altına almak isteği bölge sadece Doğu Avrupa değildi. Ortadoğu ve Doğu Asya da Sovyetler Birliği'nin yakın ilgi alanındaydı. İran üzerinden Ortadoğu petrolerini ve Basra Körfezi'ni, Türkiye ve Yunanistan üzerinden sıcak denizleri kontrolü altına almayı hedefleyen Sovyet Rusya; komünizmi tüm dünyaya yaymayı planlıyordu. 4 Nisan 1949 tarihinde bu tehdide karşı kurulan Kuzey Atlantik Paktı (NATO), Sovyetler Birliği'nin Avrupa'daki yayılmasını durdurmayı amaçlıyordu. 1950 yılında Amerikan destekli Güney Kore hükümetinin yönetime komünistlerin gelmesini engelleme girişiminin ardından patlak veren ve Soğuk Savaş'ın ilk büyük çatışması olarak tarihe geçen Kuzey Kore-Güney Kore arasındaki savaş üç yıl sürdü. Savaşın ardından Amerikan güdümündeki Güney Kore ve komünist Kuzey Kore devletleri kuruldu. Savaşa asker gönderen Sovyet tehlikesi altındaki Türkiye, savaşın ardından 1952 yılında NATO'ya kabul edildi. Sovyetlerin NATO'ya misilleme olarak 14 Mayıs 1955 tarihinde aralarında Çekoslovakya, Bulgaristan, Polonya, Macaristan, Doğu Almanya, Arnavutluk'un da bulunduğu ülkelerle Varşova Paktı'nı kurması yeni bir süreç başlattı. Sonraki yıllarda Amerika'nın Türkiye ve İtalya'ya; Sovyetler'in ise Küba'ya füze yerleştirme planı Soğuk Savaş'ın en büyük krizini meydana getirdi.

22 Şubat 2022 tarihinde Rus lider Putin'in "*Ukrayna için özel bir askeri operasyon yürütme kararı aldım*" şeklinde konuşmasının dünya medyasında yer almasıyla birlikte Rusya, Ukrayna'ya savaş ilan etti. Güçlü Rus ordusunun her geçen gün Ukrayna içlerine ilerlemesiyle birlikte ülkede şehir merkezlerinden uzak bölgelere doğru bir göç başladı. Putin'in konuşmasının ardından Rusya'ya ardı ardına gelen yaptırımların ardından Putin bu kez "*Bu bir savaş ilanıdır*" cümlesini kullandı.

Avusturya-Macaristan ve Rus İmparatorluğu'nun çöküntüsü üzerine ortaya çıkan bir ülke olan Ukrayna tarihte Osmanlı İmparatorluğu'nun da içinde olduğu etkili imparatorluklar arasında ele geçirilmesi veya kontrol altında alınması istenen üzerinde Slav-Rus kökenli insanların yaşadığı bir bölge olarak dikkat çekti.

Sovyet Rusya sonrası 'tek kutuplu dünya' düzeninin Ukrayna Savaşı ile birlikte ciddi değişimler yaşadığı bir gerçektir. 1991'den beri galebe çalan tek kutuplu dünyanın sona ererek iki kutuplu dünyanın yeniden ortaya çıkması Ukrayna Savaşı ile belirginleşmiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Paktı'nın dağılması üzerine karşısında baskın bir güç olmadan hareket alanı bulan ve pervasızca dünyanın jandarmalığına soyunan Amerika Birleşik Devletleri'nin Birinci Körfez Savaşı ile Irak'a müdahale etmesi, NATO'nun Rus dostu Sırbistan'a 1999 yılı sonrası müdahalesi, akabinde İngiltere ve ABD'nin Irak'ta kimyasal silah olduğu bahanesiyle gerçekleştirdiği İkinci Körfez Savaşı ve tüm bu eylemlerin Rusya

tarafından bir karşı hamle ile bastırılmaması ‘iki kutuplu’ dünyanın sona erdiğinin göstergeleri olsa da Suriye savaşı ile birlikte Rusya yeniden sahneye çıkmış ve Ukrayna-Rusya Savaşı ile birlikte ‘tek kutuplu dünya düzeni’ sona ermiştir.

Türkiye medyasında savaşın akabinde belli tarih aralıklarında Birgün ve Yeni Akit gazetelerinin haber başlıklarına bakıldığında Birgün gazetesinin Rus yanlısı Yeni Akit gazetesinin ise Rus karşıtı bir yayın politikası ile haber ürettikleri görülmektedir. Öte yandan Yeni Akit gazetesinin Türkiye’de iktidarı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı sonuna kadar desteklediği, iktidarın Rusya-Ukrayna Savaşı konusundaki politikasına ürettiği haber içeriğiyle koşulsuz destek verdiği; Birgün Gazetesi’nin ise tam tersi bir yayın politikası ile iktidar ve Erdoğan aleyhine bir bakış açısıyla haber ürettiği görülmektedir.

24 Mart – 19 Nisan 2022 tarihleri arasında Rusya-Ukrayna ilgili Birgün ve Yeni Akit gazetesinin birinci sayfasında toplam 67 adet haber, 13 adet köşe yazısı yayınlanmıştır. İlgili haber başlıkları tarihleri ile birlikte Ek’te detaylı olarak verilmiştir.

1. Literatür Taraması

Yapılan literatür taramasında Rusya-Ukrayna Savaşı ile ilgili birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Yapılan bir araştırmada, Rusya-Ukrayna Savaşı’nda Türkiye’nin ekonomik ve siyasi rolü incelenmiştir. Bu araştırmayla, Türkiye’nin barışın sağlanması ve ülkeler arasında gerilimin yatışması için büyük bir çaba gösterdiği, bu durumun da iki ülke tarafından takdirle karşılandığı sonucuna varılmıştır (Baltacı, 2022).

Başka bir çalışmada ise, Rusya-Ukrayna Savaşı’nın Türkiye-Rusya ilişkilerine olası etkileri incelenmiş, Rusya ve Türkiye’nin ikili ilişkilerinin kopma aşamasına gelmediği, Türkiye’nin bu süreçte prestij kazandığı, uluslararası arenada saygın yerini koruduğu ortaya konmuştur (Oktav, 2022).

2022 yılının başlarında ortaya çıkan bu savaşla ilgili yapılan araştırmalarda gazete içeriklerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluğu doldurmak amacıyla çalışma tamamlanmıştır.

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. “İçerik analizi, sosyal bilimcilerin ve özellikle iletişim araştırmaları alanında çalışan bilim adamlarının, medya mesajlarının içeriği üzerinde yaptıkları gözlemlerden çıkarımlar yapmak için oldukça sık kullandıkları biçimci bir araştırma tekniğidir ” (Stempel, 2003: 103). Günümüzde gazetecilik alanında yapılan birçok araştırmada yöntem olarak içerik analizi kullanılmaktadır.

“İçerik çözümlemesi, iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir” (Geray, 2011:151). Araştırma kapsamında Birgün ve Yeni Akit gazetelerinde yer alan haberler savaş haberleri kapsamında ele alınmıştır. Araştırmanın hedefi belirlenmiş ve buna göre örneklem oluşturulmuştur. Bu örneklem içerisinde haberlerin yüzde frekans dağılımları hesaplanmış, haberler yorumlanarak çıkarımlara gidilmiştir.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Tüm dünya gündemini bir anda üzerine çeken Rusya-Ukrayna Savaşı’nın Türkiye basınında nasıl yer aldığı bu araştırmayla ortaya konmaya çalışılmıştır. 2022 yılının en önemli gelişmelerinden/haberlerinden biri olarak değerlendirilen bu savaşın Türkiye yaygın

gazetelerinde habercilik anlayışı içerisinde sunulup sunulmadığı da incelenerek literatüre katkıda bulunacağı değerlendirilmiştir.

2.2. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Sınırlılıkları

Araştırmanın evrenini Türk yazılı basını, örneklemi ise amaçlı örnekleme yöntemiyle Basın İlan Kurumu'nun resmi internet sayfasında yer alan yaygın gazetelerden seçilen Birgün ve Yeni Akit gazetesi oluşturmaktadır. İki farklı yayın politikasına sahip olmaları bu seçimde etkili olmuştur. Araştırma 24 Mart 2022-19 Nisan 2022 tarihleri arasında örneklem olarak seçilen Birgün ve Yeni Akit adlı iki gazetenin birinci sayfa haberlerinin incelenmesiyle sınırlıdır.

3. Araştırmanın Bulguları

Basın İlan Kurumu'nun resmi internet sayfasında 25 gazetenin yaygın gazeteler altında yer aldığı görülmektedir (<https://gazete.bik.gov.tr/Uygulamalar/GazeteIlkSayfalar?kapsam=yaygin>). Bu gazeteler; Korkusuz, Akşam, Analiz, Anayurt, Aydınlık, Cumhuriyet, Diriliş Postası, Doğru Haber, Dünya, Günlük Evrensel, Birgün, Hürriyet, Karar, Milat, Milli Gazete, Milliyet, Posta, Sözcü, Türkün, Türkiye, Yeniçağ, Yeni Akit, Yeni Birlik, Yeni Mesaj, Yeni Şafak olarak yer almaktadır.

Sözcü gazetesinin internet üzerinde verdiği haberde Rusya ile Ukrayna arasında savaşın tarihi belirtilmiştir. Bu haberde; “24 Şubat 2022’de Rusya, sabaha karşı yerel saatle 05:50’de Donbas'a askeri hareket için düğmeye bastı. Sabaha karşı ulusa sesleniş konuşması yapan Putin, Ukrayna'ya operasyon düzenlendiğini duyurdu” şeklinde yer almıştır (<https://www.sozcu.com.tr/2022/dunya/rusya-ukrayna-savasi-nedeni-ne-nasil-basladi-rusya-ukrayna-savasi-son-durum-6997706/>). Araştırma kapsamında savaşın birinci günü 24 Şubat 2022 tarihi olarak ele alınmış ve savaşın başlangıcından itibaren 19 Nisan 2022 tarihine kadar bu savaşın yaygın gazetelerde nasıl sunulduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Amaçlı örneklem kapsamında, iki farklı yayın politikasına sahip Yeni Akit ve Birgün gazetelerinin birinci sayfa haberleri Ek'teki haber başlıkları üzerinden incelenmiştir.

Gazete haber dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir. 24 Mart – 19 Nisan 2022 tarihleri arasında Rusya-Ukrayna ilgili Birgün gazetesinin birinci sayfasında 36 adet haber, 10 adet köşe yazısı yayınlanmıştır. Bu tarihler arasında birinci sayfaya her gün savaş konusu haber olmuştur. 24 Mart – 19 Nisan 2022 tarihleri arasında Rusya-Ukrayna ilgili Yeni Akit gazetesinin birinci sayfasında 31 adet haber, 3 adet köşe yazısı yayınlanmıştır. Bu tarihler arasında birinci sayfada 8 gün Rusya-Ukrayna savaşı haber olmamıştır.

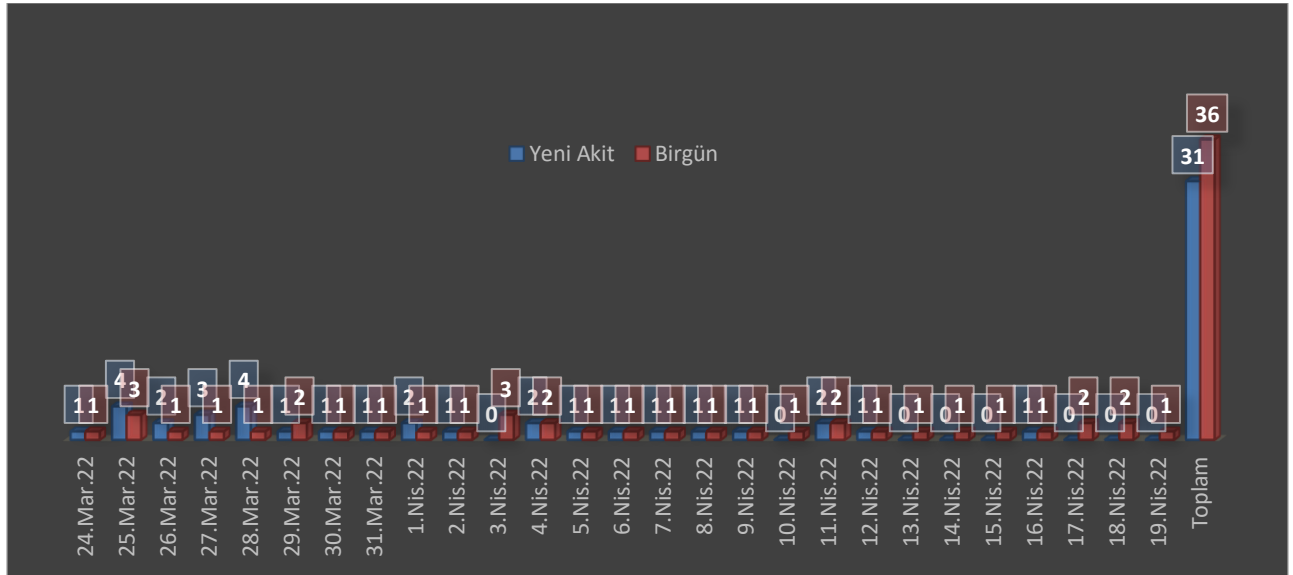
Tablo 1: Yeni Akit ve Birgün Gazetelerinde Haber Dağılımı (24 Mart 2022-19 Nisan 2022)

Gazeteler	Yeni Akit		Birgün		Toplam
	frekans	%	frekans	%	
24 Mart 2022	1	50.0	1	50.0	2
25 Mart 2022	4 (1 köşe yazısı)	57.1	3	42.9	7
26 Mart 2022	2	66.7	1	33.3	3
27 Mart 2022	3	75.0	1 (1 köşe yazısı)	25.0	4
28 Mart 2022	4	80.0	1 (1 köşe yazısı)	20.0	5
29 Mart 2022	1	33.3	2	66.7	3
30 Mart 2022	1 (2 köşe yazısı)	50.0	1	50.0	2
31 Mart 2022	1	50.0	1 (1 köşe yazısı)	50.0	2

01 Nisan 2022	2	66.7	1 (2 köşe yazısı)	33.3	3
02 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
03 Nisan 2022	0	0.0	3	100.0	3
04 Nisan 2022	2	50.0	2 (1 köşe yazısı)	50.0	4
05 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
06 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
07 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
08 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
09 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
10 Nisan 2022	0	0.0	1	100.0	1
11 Nisan 2022	2	50.0	2 (1 köşe yazısı)	50.0	4
12 Nisan 2022	1	50.0	1 (1 köşe yazısı)	50.0	2
13 Nisan 2022	0	0.0	1	100.0	1
14 Nisan 2022	0	0.0	1	100.0	1
15 Nisan 2022	0	0.0	1	100.0	1
16 Nisan 2022	1	50.0	1	50.0	2
17 Nisan 2022	0	0.0	2	100.0	2
18 Nisan 2022	0	0.0	2 (1 köşe yazısı)	100.0	2
19 Nisan 2022	0	0.0	1 (1 köşe yazısı)	100.0	1
Toplam	31 (3 köşe yazısı)	46.3	36 (10 köşe yazısı)	53.7	100.0

Şekil 1 incelendiğinde, araştırma kapsamında incelenen tarihler arasında Yeni Akit gazetesinde toplamda 8 gün savaşla ilgili haber yapılmadığı, Birgün gazetesinde ise araştırma dahilindeki her güne en az bir haber eklendiği görülmektedir.

Şekil 1: Yeni Akit ve Birgün Gazetelerinde Haber Dağılımı (24 Mart 2022-19 Nisan 2022)

SONUÇ ve ÖNERİLER

2022 yılında dünya basının en önemli gündemi Rusya ve Ukrayna arasındaki devam eden savaş olmuştur. Avrupa Birliği, Rus televizyon kanallarını kapatmıştır. İngiliz ve Alman yayın kuruluşları Rusya'dan yayın yapmaktan vazgeçmiştir.

Savaşa ilişkin gerçeğin ne olduğu bağımsız gazeteciler tarafından öğrenilecektir. Her iki tarafın gerçekleştirdiği tek yanlı propaganda eksenli yayınların insanları aydınlatması önceki dönemlere göre çok zor olmuştur ve bu durum da risklidir. Zira savaşa ilişkin gerçeklerin daha fazla çarpıtılacağı ve savaş uzadıkça da herkesin devam eden durumu kültürel, ideolojik ve politik olarak kullanmaya çalışacağı bir süreç başlamıştır. Uyanma ve bilinçlenme süreci üzerinden bir baskılama potansiyelinin galebe çalacağı bir ortam medya üzerinden taraflarca servis edilmektedir. Karşılıklı uygulanan medya ambargosu bu duruma çanak tutmaktadır.

İster 'soğuk' ister 'sıcak' savaş zamanında olsun dünya gerçeklerin öldüğüne bir kez daha tanık olmaktadır. Gerçeği aktarmak, var olan durumun sorumlularının kimler olduğunu ifade etmek şu anda çok zordur; çünkü dünya medyası taraf tutmak zorunda bırakılan ve ambargo uygulanan medya işletmeleri olarak karşımızdadır. '*Batı'nın veya Doğu'nun bir başka deyişle eskiden Sovyetler Birliği'nin şimdiki Rusya'nın tarafında mısınız karşı tarafta mısınız*' metaforu üzerinden yapılan bir dayatma; geniş kitlelere, toplumlara, aydınlara etki etmektedir. Batı veya Rusya yanlısı olmadan, taraf tutmadan gerçeğin peşinde koşanların sayısı son zamanlarda azalmaktadır. Soğuk Savaş döneminde benzeri dayatmalar ve etkiler çok uzun yıllar sürmüştür. Özellikle Batı Avrupa'da Sovyetler'e karşı olan savaşı protesto edenler; sol hareketler, komünist hareketler, Marksist hareketler bastırılmaya çalışılmış, toplum tarafından tepki görmüştür. Soğuk Savaş sonrası benzer bir süreç yaşanmıştır ve Avrupa medyası bu yaşananlara çanak tutmuştur. Benzer bir şekilde iki farklı dünya görüşüne sahip Türkiye'nin iki yaygın gazetesi Birgün ve Yeni Akit kendi yayın politikaları ekseninde bir bakış açısıyla Rus-Ukrayna savaşındaki haberleri manşetlerine taşımıştır. Soğuk Savaş sonrası kutuplaşma hortlamıştır. Bu kutuplaşmanın bir örneği iki farklı dünya görüşüne sahip Türkiye'nin yaygın gazeteleri Birgün'ün ve Yeni Akit'in haber başlıkları incelenerek analiz edilmiştir. İnsan akli ve sosyal medya bu kutuplaşmaya ve o ekseninde medya aracılığıyla yaratılan algı operasyonlarına karşı bir direnç gösterecektir.

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Türk yazılı basınında yansımalarının söylem ve ideoloji ilişkisi de içerik analizi içinde ele alınabilir. Bunun yanı sıra Türk yazılı basınında yer alan gazetelerden daha fazla gazete örnekleme seçilerek daha uzun zaman aralığında çıkan savaş haberleri yorumlanabilir. Ayrıca dünya basınında yer alan haberler ile karşılaştırmalar yapılarak savaşın gazetelerde yer alış biçimleri karşılaştırmalı olarak incelenerek literatüre katkıda bulunulabilir.

Çatışma Beyanı

- 1- Araştırmacıların katkı oranları eşittir.
- 2- Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Baltacı, A. (2022). Rusya Ukrayna Savaşı kapsamında Türkiye'nin siyasi ve ekonomik rolü. *14. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi*. 10-12 Haziran 2022, Kayseri.
- Basın İlan Kurumu resmi internet sayfası, Gazeteler İlk Sayfası, Yaygın Gazeteler, <https://bik.gov.tr/gazeteler/>, Erişim Tarihi: 24.03.2022.
- Geray, H. (2011). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş: İletişim alanından örneklerle*, 3. Bs., Ankara: Ezel Basın Yayın Dağıtım.

- Oktav, O. Z. (2022). Ukrayna Savaşı'nın Türkiye-Rusya ilişkilerine olası etkileri, *Bilge Strateji*, 13 (23), 18-23.
- Özdal, H. (2016). *Sovyetler Birliği'nin dağılmasından Kırım'ın ilhakına Rus dış politikasında Ukrayna*, Ankara: Usak Yayınları.
- Sağlam, M. (2014). 21. yüzyılda küresel rekabetin zemini Ukrayna. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 69 (2) , 435-444.
- Sözcü Gazetesi resmi internet sayfası, Rusya Ukrayna savaşı nedeni ne, nasıl başladı? Rusya Ukrayna savaşı son durum..., <https://www.sozcu.com.tr/2022/dunya/rusya-ukrayna-savasi-nedeni-ne-nasil-basladi-rusya-ukrayna-savasi-son-durum-6997706/>, Erişim Tarihi: 24.03.2022
- Stempel III, G. H. (2003). İçerik analizi, Derleyen/Çeviren: Murat S. Çebi, *İletişim araştırmalarında içerik çözümlemesi*, Ankara: Alternatif Yayınları, 103-123.

EKİ: BİRGÜN VE YENİ AKİT GAZETELERİNİN BİRİNCİ SAYFALARINDA YER ALAN SAVAŞ HABERLERİ (24 Mart 2022-19 Nisan 2022)

BİRGÜN

- 24 Mart 2022 -Barış Gücü uyarısı
- 25 Mart 2022 – Zirvede NATO için pamuk eller cebe!
- Savaş ve Washington muarızını geniş cephe
- Montrö'yü hatırlattılar/Komisyon vizesi
- 26 Mart 2022 - Denge Politikası bir zorunluluk
- 27 Mart 2022 - Kuzeydeki mayınlar sıcak denizlere indi!
- Ukrayna Savaşı ve sosyalizm – Merdan Yanardağ
- 28 Mart 2022 - Silahlar artık sussun
- Savaşın enformasyonu – Ceyda Karan
- 29 Mart 2022 – Gözler Dolmabahçe'de
- Oligarkların parası yeni sorun yaratır
- 30 Mart 2022 – Dolmabahçe uzlaşısı
- 31 Mart 2022 – Pekin ve Moskova'dan Batı'ya yeni düzen resti
- Emperyalistlerin oyununa gelinmemeli! – Fikri Sağlar
- 1 Nisan 2022 - Kremlin'den Batı'ya referandum resti
- Putin'i cezalandırma tartışmaları – Gürsel Köksal
- Biri 'barış' mı dedi? – Zafer Arapkirli
- 2 Nisan 2022 – Kiev vurdu Rusya uyardı
- 3 Nisan 2022 – AKP'nin Oligarkları / Şanslı beşli çete
- İklim krizinin oligarkları
- Enformasyon savaşı
- 4 Nisan 2022 - Savaş suçu çıkışına provokasyon yanıtı
- Turist kaybetme endişesi
- ABD'nin irrasyonelleri ve rasyonelleri – Ceyda Karan
- 5 Nisan 2022 – Buça için bağımsız soruşturma
- 6 Nisan 2022 – Müzakereler için kalıcı heyet yolda
- 7 Nisan 2022 – Doğu'ya silah yığan ABD üs peşinde
- 8 Nisan 2022 – Savaş yıllar sürebilir
- 9 Nisan 2022 - Donetsk'te tren garında Toçka-U füzeli katliam

10 Nisan 2022 – Daha kaç insan ölecek?
11 Nisan 2022 – Harabe kentler
Eve dönüş kolay değil / Çatışmalar sosyal medyada
Ukrayna savaşının selim sesleri – Ceyda Karan
12 Nisan 2022 – Kanlı hesaplar
Yeşiller cephede ne arıyor? – İbrahim Varlı
13 Nisan 2022 - Ukrayna’da 5 milyon çocuk evinden oldu
14 Nisan 2022 - Bu gidişle Ukrayna yeni bir İsrail olur
15 Nisan 2022 - Ukrayna’daki savaş Karadeniz havzasına taşındı / NATO üyeliğine karşı ‘nükleer’ tehdit
16 Nisan 2022 - Berlin’e silah baskısı
17 Nisan 2022 – NATO’cular ders veriyor!
Kremlin, Ukrayna’yı sonsuza dek kaybetti
18 Nisan 2022 – Mariupol resti
Savaş öncesine dönüş bir hayal
Ukrayna savaşının göze soktukları – Ceyda Karan
19 Nisan 2022 - Savaş sürüyor çocuklar ölüyor
Ders çıkarmak – Doğan Tılıç

YENİ AKİT

24 Mart 2022 - Türkiye’nin barış çabaları sürecek / Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında Külliye’de toplandı
25 Mart 2022 - Barışın anahtarı Türkiye / NATO liderleri Rus tehdidine karşı tedbir peşinde koşarken Erdoğan ‘Barış’ için diplomasi yürüttü
Ruslara ait çıkarma gemisini vurduk / Ukrayna açıkladı
Ukrayna’ya destek sözü
Erdoğan’ın ‘barış’ mesaisi
Barış için formül arıyoruz / Brüksel Hacı Yakışıklı
26 Mart 2022 - ‘Garantör ülke’de arabulucu da oluruz / Cumhurbaşkanı Erdoğan’dan Rusya-Ukrayna savaşına ilişkin değerlendirme
Barışın mimarı Zelensky ve Putin olmalı
27 Mart 2022 - Libya’daki 1300 Wagner Ukrayna’da
NATO’dan Rusya’ya kimyasal uyarısı
Rusya savaşta C planına geçti
28 Mart 2022 - Ukraynalı yetimler Türkiye’de
Ateşkes için çabamız sürecek
Zelensky’den sitem: NATO istediğimiz silahları vermedi
Ukrayna-Rusya heyetleri bugün Türkiye’de buluşacak
29 Mart 2022 - Barış umudu için gözler İstanbul’da
30 Mart 2022 - Barış masasında alkışlar Erdoğan’a / Rus-Ukrayna heyetleri Dolmabahçe’de buluştu
Küresel media – Abdurrahman Dilipak
Barışı istemeyen, “Savaş suçlusunu” olan sadece Putin mi? – Mehmet Koçak
31 Mart 2022 - Rus ordusu iki bölgeden çekiliyor
1 Nisan 2022 - Barış için hedefimiz Putin-Zelensky zirvesi
Putin, Ruble ile gaz satışını onayladı
2 Nisan 2022 - Her iki lideri barış için bir araya getirmeye çalışıyoruz

4 Nisan 2022 - Rusya: Erdoğan istedi Mariupol'de insan koridoru açıldı / Peskon'dan Türkiye vurgusu

Dünyaya diplomasi dersi verdik

5 Nisan 2022- Türkiye ile dost olan Batı'ya boyun eğmiyor / Dik duruşu ve gücüyle kaos baronlarına papuç bırakmayan Türkiye, mazlumlara cesaret veriyor

6 Nisan 2022 - Erdoğan'ın barış diplomasisi sürüyor / Ak Parti MKYK, Cumhurbaşkanı ve Ak Parti Genel Başkanı Erdoğan başkanlığında toplandı

7 Nisan 2022 - İtalyan Diplomat: Batı, Türkiye'nin önemini hatırladı

8 Nisan 2022 - Silah verin, savaş Ukrayna'da kalsın! / Kuleba'dan NATO'ya

9 Nisan 2022 - 50 sivil öldü, 100 kişi yaralı / Donetsk'te tren garına saldırı

11 Nisan 2022 - Rusya ve Ukrayna savaşına rağmen / Sanayi sektörü ilk çeyrekte 45 milyar dolarla rekor kırdı

Ukrayna'da acı dolu Ramazan yaşanıyor

12 Nisan 2022 - Ukrayna'ya gönderilen S-300'leri Rusya vurdu

16 Nisan 2022 - Kiev Belediye Başkanı: Türkiye gerçek dostumuz